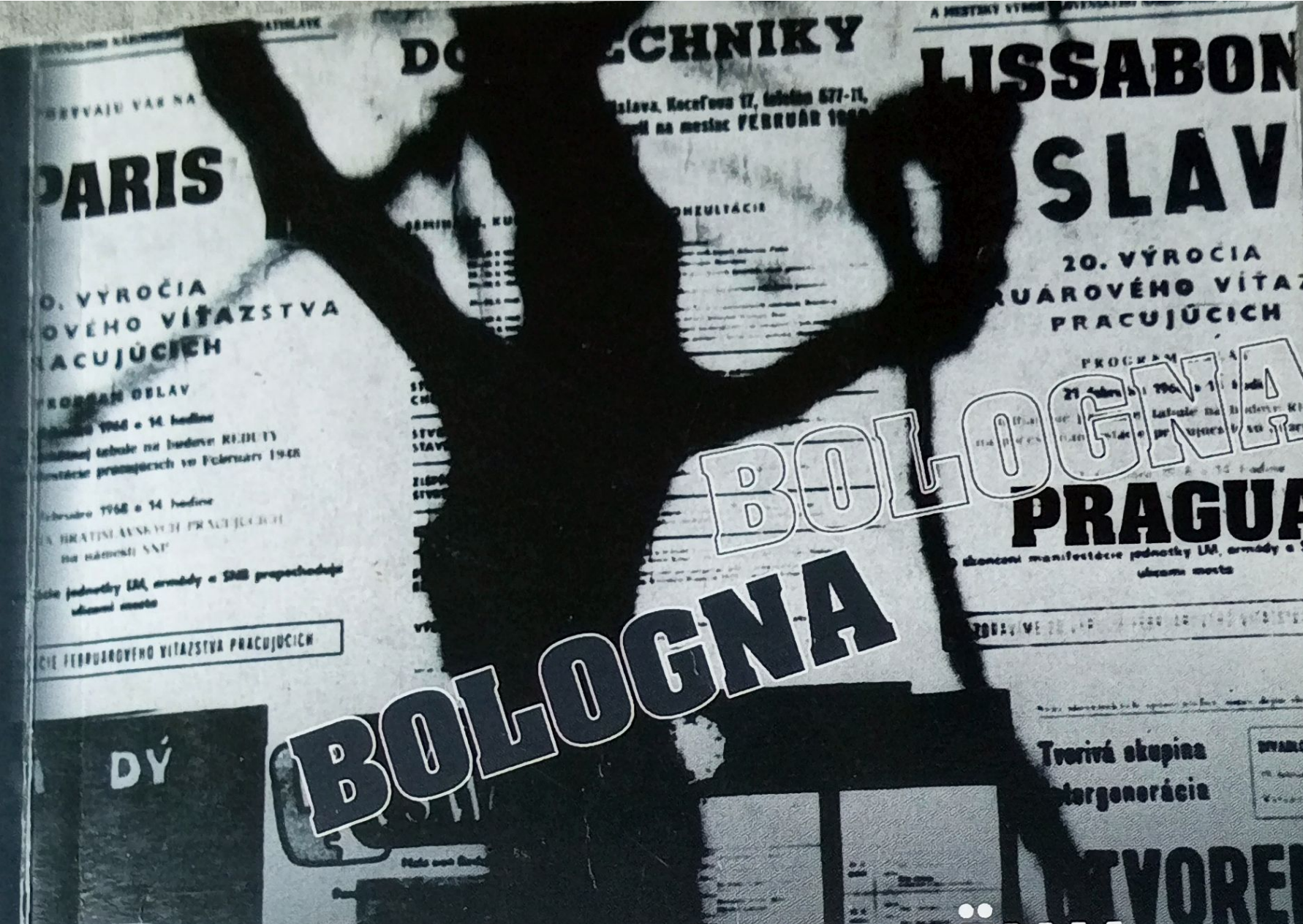

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

V (17) ТОМ

Моніторинг якості освіти:
засоби, технології та перспективи

Сучасний освітній менеджмент:
економічні, організаційні та психологічні засоби реалізації
в Україні, Європі та світі

УДК 378.1
378.4

Рекомендовано до друку Рішенням Вченої ради Інституту вищої освіти України
Протокол № 7/ 10-4 від 3 вересня 2009 р.

Рекомендовано до друку Рішенням Вченої ради факультету психології
Київського національного Університету імені Тараса Шевченка
Протокол № 3 від 20 жовтня 2009 р.

Редакційна колегія випуску:
Кремень В.Г., Губерський Л.В., Савченко О.Я., Маноха І.П., Луговий В.І.,
Мадзігон В.М., Ляшенко О.І., Євтух М.Б., Степко М.Ф., Невмержицький О.А.,
Євтух В.Б., Ткаченко В.М., Корольов Б.І., Михальченко М.І.,
Онкович Г.В.,Корсак К.В., Бобров В.Я., Левшин М.М., Жорнова О.І.

Відповідальний редактор випуску:
Маноха І.П.

Вища освіта України – Додаток 4, том V (17),– 2009 р. – Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору – 634 с.

У тематичному випуску часопису "Вища освіта України" вміщені наукові статті фахівців з питань вищої освіти, присвячені актуальній проблемі входження України до європейського освітнього простору.

Перспективи євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти, вимоги Болонського процесу та питання готовності України відповідати цим вимогам, моніторинг якості освіти, стандарти європейського освітнього простору та завдання, що стоять перед вищої освітою України сьогодні – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску. У центрі уваги також питання управління якістю освіти, перспективи запровадження механізмів сучасного освітнього менеджменту, а також – умови й напрями оптимізації та розвитку вищої освіти України в сучасних умовах.

Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

© Інститут вищої освіти АПН України, 2009 р.
© Факультет психології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009 р.
© Видавництво "Гнозис", 2009 р.

КОРНІЄНКО О.В.,
кандидат психологічних наук,
доцент, факультет психології,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,

ОЧНО-ДИСТАНЦІЙНА КОНЦЕПЦІЯ "БЕЗПЕКИ ТА ПІДТРИМАННЯ ПСИХОСОМАТИЧНОГО ЗДОРОВ'Я" СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ (2006-2009 РОКИ)

У статті розглянута проблема впровадження новітньої очно-дистанційної концепції "Безпеки та підтримання психосоматичного здоров'я студентської молоді" на факультеті психології Національного університету імені Тараса Шевченка 2006-2009 років. Представлені дані налізу праць фахівців теоретико-прикладного спрямування для підготовки фахівців гуманітарного профілю. Включені результати авторського дослідження та описана специфіка впровадження концепції на прикладі декількох дисциплін.

В статье рассмотрена проблема внедрения новой очно-дистанционной концепции "Безопасности и поддержания психосоматического здоров'я студенческой молодежи" на факультете психологии Национального университета имени Тараса Шевченко за 2006-2009 годы. Представлены данные анализа работ специалистов теоретико-прикладного направления для подготовки специалистов гуманитарного профиля. Включены результаты авторского исследования и описана специфика внедрения концепции на примере нескольких дисциплин.

The considered problem in article about introduction newest full-time and distance conceptions "Safety and psychosomatic students health promotion" on psychology faculty in National Taras Shevchenko University during 2006-2009 years. Presented data of published works of specialists theoretically-applied direction for training specialists of humanitarian field. The included results of author research data and described specific conception introduction as a example of some disciplines.

Світовий процес переходу від індустріального до інформаційного суспільства, а також соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні, вимагають суттєвих змін у багатьох сферах діяльності держави. В першу чергу це стосується реформування освіти. Національною програмою "Освіта. Україна XXI сторіччя" передбачено забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних

 © КОРНІЄНКО О.В., 2009.

досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти, входження України у трансконтинентальну систему комп'ютерної інформації. (Кремінь В.Г., [7])

Дистанційна освіта –це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання.

Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання.

Педагогічні технології дистанційного навчання –це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів з структурованим навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді.

Інформаційні технології дистанційного навчання –це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку.

Нова роль викладача: дистанційна освіта розширює і оновлює роль викладача, робить його наставником-консультантом, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати ті курси, які він викладає, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій.

Позитивний вплив на студента (учня, слухача): підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, що одержує дистанційну освіту, за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вміння самостійно приймати відповідальні рішення.

У статті Ніколаєнка С., [9] "В освіті –інформаційна революція " наводяться об'єктивні проказники про стан розвитку даного питання у світі.

Сьогодні, на жаль, оснащення загальноосвітніх навчальних закладів комп'ютерною технікою в середньому по Україні становить лише 43%, а рівень комп'ютерної грамотності вчителів ще нижчий – лише 22%. Підключення загальноосвітніх навчальних закладів до Інтернету в цілому по Україні становить близько 15%. Відсоток міських шкіл, які підключені до Інтернету, – близько 19, сільських – 10.

Україна посідає одне з останніх місць за кількістю комп'ютерів у загальноосвітніх навчальних закладах – 1,3 комп'ютера на 100 учнів. Для порівняння: Японія – 82, США – 76, Німеччина – 52, Франція – 38, Польща – 14,6, Росія – 10,4.

Понад 1 млн. учнів (близько 20 відсотків) навчаються у школах, де немає жодного сучасного комп'ютера.

За даними організації "Світовий економічний форум", на сьогодні за індексом "готовності інформаційної інфраструктури" серед 104 країн світу Україна посідає 82-ге місце, поряд із Замбією і Танзанією.

На факультеті психології Національного університеті імені Тараса Шевченка впроваджується очно-дистанційна концепція впродовж 2006-2009 років на прикладі викладання декількох дисциплін: "Безпеки життєдіяльності" – студентам першого, третього курсів факультету психології, відділення соціальної роботи, соціологів та пси-

хологів; "Методи підтримання психосоматичного здоров'я" – третього курсу психологам (українською/англійською мовою); "Практикум з психології особистості" (на прикладі авторського курсу – психосоматичне здоров'я особистості, методи оцінки та підтримання) –другого курсу психологам; "Загальна психологія" – четвертого курсу радіофізичного факультету; "Психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях" –спеціалістам, магістрам та військовим психологам-курсантам (українською/англійською мовою) (Корнієнко О.В.,[2])

Тому метою даної статті є інформування фахівців з психології, соціальної роботи, науковців, відповідальних керівників освіти про результати напрацювання очно-дистанційної концепції на факультеті психології Національного університету імені Тараса Шевченка

Задачами, котрі детально розкривали зміст мету статті були наступні позиції:

1. Провести теоретико-методологічний та прикладний аналіз впровадження очно-дистанційного навчання у закладах освіти країн близького та далекого зарубіжжя.
2. Розкрити специфіку викладання концепції "Безпеки та підтримання психосоматичного здоров'я молоді", інших дисциплін на факультеті психології 2006-2009 навчальних років на прикладі очно-дистанційного підходу.
3. Продемонструвати результати організації впровадження новітньої очно-дистанційної концепції: "Безпеки та підтримання психосоматичного здоров'я молоді".

За останні роки над впровадженням нових навчальних технологій працюють різні фахівці, наприклад, у статті Малінко О.,[8] "Дистанційна освіта: організаційна структура, психолого-педагогічні основи, фінансування і управління" розгладаються базові вимоги, щодо розробки навчально-методичних матеріалів, що потребує врахування психологічних закономірностей сприйняття, пам'яті, мислення, уваги, а також, вікових особливостей студентів. У наступній роботі двох авторів Коваль М.,Шуневич Б.,[6] "Електронне дистанційне і комбіноване навчання у львівських вищих освітніх закладах" проводиться огляд організації навчального процесу з впровадженням дистанційної форми навчання у декількох вузах: Львівського національного університету імені І. Франка, Національного університету „Львівська політехніка", Університету „Львівський Ставропігіон", Української академії друкарства, Львівської комерційної академії, Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління (НАДУ) при Президентові України, а також Науково-технічного центру учнівської молоді Шевченківського району м. Львова.

Виділяючи призвіща новаторів навчального процесу, котрі створили теоретико-методологічну базу та представили власні напрацювання поетапного впровадження комбінованих форм традиційного та дистанційного навчання, з глибоким авторським підходом кожного з наведених фахівців: (Степашко В., [12], Гуров Е. А., [2], Коган Ю. А.,[5], Овсянников В. І.,[11], Ханкала А., [13], Добровольська С. В., [3], Нотар Ч. Е.,[10], Возна І.В., Нестеренко О.М.,[1]) Представлені авторські роботи охоплюють аналіз робіт психолого-педагогіного спрямування. У доступній літературі вітчизняних фахівців ми не знайшли згадувань про результати викладання дисципліни медико-

психологічного та психодіагностично-корекційного спрямування особистості студентів різних спеціальностей через комбіновані методи навчання. Закордонні фахівці представляють інші результати організації та напрацювання практичного досвіду дистанційної освіти за даними Cathy Bishop-Clark, Beth Dietz-Uhler, Amy Fisher [14], які роблять акцент на значенні типу особистості та його впливу на ефективність дистанційного навчання. У навчальному посібнику Elaine Allen, Jeff Seaman [15] наводяться дані порівняння міри розповсюдження на впровадження даної системи навчання на прикладі дослідження тисячі вищих навчальних закладів у США за 2007 навчальний рік. Нижче наводиться малюнок з перекладом основного змісту.

За даними 2007 року на прикладі восьми дисциплін слідує приблизно однакове співвідношення. Одним із виключень, є "інженерні науки", всього тільки 16% вищих навчальних закладів пропонують відповідні повні дистанційні курси з даної дисципліни. Ці данні можливо порівняти з співвідношенням 24% "психології" до 33% "бізнесу".

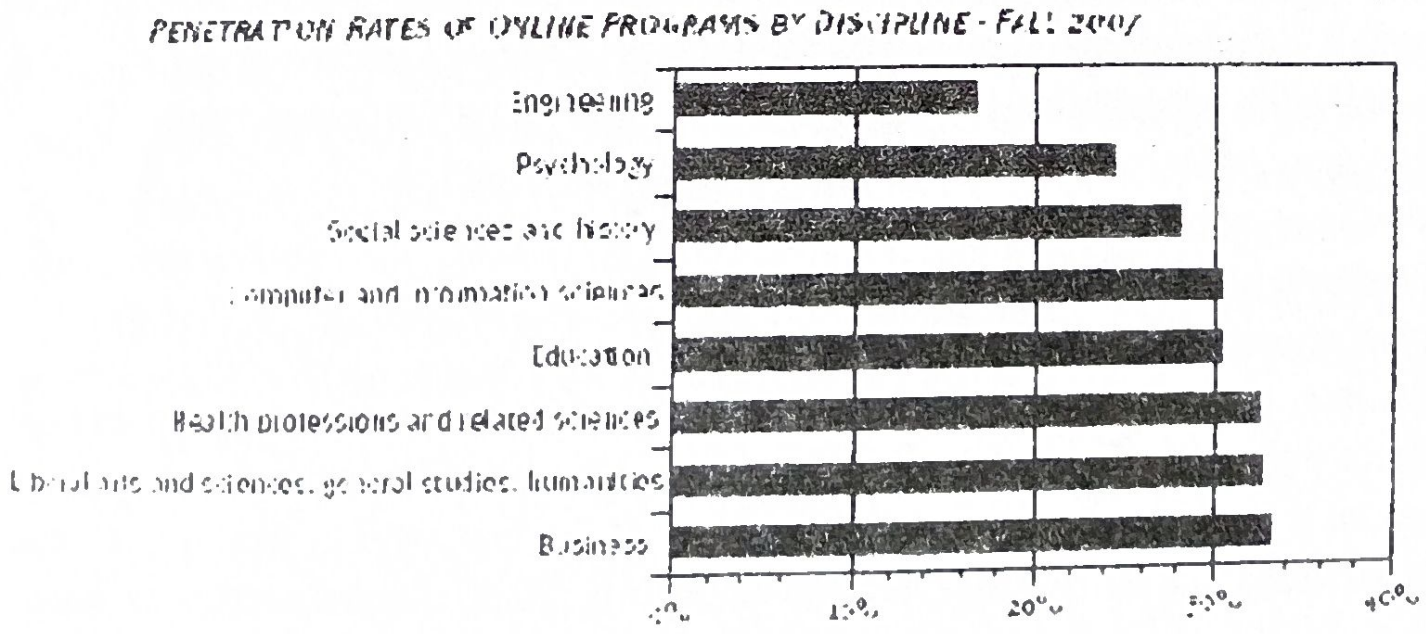
Тому вважаємо за доцільне, представити результати авторської: очно-дистанційної концепції: "Безпеки та підтримання психосоматичного здоров'я молоді" на факультеті психології за 2006-2009 навчальні роки.

Основні організаційні та прикладні положення авторської концепції.

1. Навчальний процес та реалізація програми відбувалася на трьох факультетах: радіофізичному та психології, соціології з 2006-2009 начальних років.
2. Об'єктом дослідження виступали студенти вищезгаданих факультетів "практичного здорової студентської молоді", на межі умовного "нормального" та "відхиляючогося від норми" психосоматичного здоров'я впродовж навчання на першому – четвертому курсах.
3. Предметом дослідження – індивідуально-психологічні особливості перших ознак погіршення психосоматичного здоров'я (крайні прояви типологічних, характеристик,

Мал. 1. Динаміка впровадження дистанційного навчання за переліком спеціальностей у США за 2007 рік

Exhibiting full online penetration by far the eight discipline areas shows roughly equitably proportional representation online. The single exception is engineering, where only 16 percent of the institutions offering engineering programs have a fully online engineering program. This compares to a range of 24 percent (psychology) to 33 percent (business) for the other disciplinary areas.

емоційної стабільності/нестабільності; складних проявів інтегральності темпераменту; виснаження, шлункові скарги, болі у різних частинах тіла, серцеві скарги; депресивний та неврозоподібний стан; особистісна та ситуативна тривожність; патологічні прояви акцентуації певного типу; екстремально-патологічні прояви міжособістісних відношень) та їх психокорекція, психопрофілактика для підтримання оптимального стану здоров'я студентів.

4. Новизна програми полягає у навчанні та проведенні психодіагностичних досліджень, як очної, так і дистанційної взаємодії викладача (tutor) з студентами при викладанні нормативної дисципліни "Безпека та підтримання психосоматичного здоров'я молоді" та інших предметів через безпосереднє спілкування у аудиторії та електронну пошту.

5. Важливою складовою виконання програми є підготовка навчальних матеріалів у електронному вигляді, журналів академічних груп у програмах Microsoft Office Word, Excel, Power Point 2007 з включенням призвіщ, імен, дати, місяця народження, особистої фотографії студента для більш ефективного запам'ятовування та ідентифікації під час навчального процесу, спілкування і сприйняття учасників у програмі Skype та проведення відео конференцій у реальному часі (декілька студентів та викладач)

6. Акцент здійснюється на значенні самостійної роботи студента та виконанні завдань для семінарських та практичних занять у електронному вигляді: Microsoft Office Word, Excel, Power Point 2007 та інших програмах та надсиланні викладачу (tutor) до початку заняття і перевірки правильності виконаного завдання.

7. Перевагою очно-дистанційної програми навчання є можливість спілкування викладача (tutor) з студентами у зручний час без використання додаткових аудиторій та сприяє підвищенню інтересу та мотивації студентів до нових методів навчання, враховуючи специфіку стилю життя сучасної молоді та захоплення комп'ютерними технологіями.

8. Загалом проведено комплексних досліджень з 2006 по 2009 навчальних років на прикладі 488 студентів першого та четвертих курсів Київського національного університету імені Тараса Шевченка з них 216 юнаків та 272 дівчат через очно-дистанційну програму навчання.

9. Специфіка досліджень полягала у паралельному проведенні комплексних досліджень з застосуванням чотирьох блоків психодіагностичних методик у кількості 12 опитувальників з урахуванням того, що 70% даних були отримані в умовах аудиторії, 30% через дистанційну взаємодію викладача та студентів через електронну пошту.

- перший: індивідуально-психологічний та психофізіологічний;
- другий: особистістно-орієнтований;
- третій: психосоматично-орієнтований;
- четвертий: міжособистістно-орієнтований.

10. Отримані результати емпіричних досліджень: очно-дистанційної концепції: "Безпеки та підтримання психосоматичного здоров'я молоді" проходили апробацію через участь у науково-практичних конференціях та опубліковані у збірниках праць: Чернігівського державного педагогічного університету (2005), Харківського національ-

ного університету імені В.Н.Каразіна (2005) Рівненського державного гуманітарного університету (2007,2008), Національного університету податкової служби України (2008), Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (2009), Хмельницького національного університету (2009) та Київського національного університету імені Тараса Шевченка(2009).

Література:

1. Возная И.В., Нестеренко О.М. Активизация процессов восприятия и запоминания теоретического материала в дистанционной форме обучения //Тези доповідей VII Міжнародної науково-методичної конференції «Сучасний український університет: теорія і практика впровадження інноваційних технологій», 2008р., Суми: Видавництво СумДУ. – С. 13-14

2. Гуров Е. А. Дистанційна освіта як психолого-педагогічна проблема // Шляхи реформування заочної (дистанційної) вищої освіти: Всеукр. наук.-метод. конф., 11 – 13 жовтня 2000 р. / Укр. акад. друкарства. – К., 2000. – С. 48–49.

3. Добровольська С. В. Психолого-педагогічні аспекти дистанційного навчання як засіб модернізації сучасного процесу освіти // Упр. шк. – 2004. – № 3. – С. 27–28.

4. Корнієнко О.В. Концепція та перспективи викладання інтегративного курсу "Безпека життєдіяльності " на факультеті соціології та психології // Вісн. Київ. ун-ту. Соціологія. Психологія. Педагогіка. –1999.- Вип.7

5. Коган Ю. А. Социально-психологические аспекты дистанционного образования // Психологія у XXI столітті: перспективи розвитку: Матеріали VI Костюківських читань 28 – 29 січня 2003 р. / АПН України. Від-ня психології, віков. фізіології та дефектології. Ін-т психології ім. Г. С. Кос-тюка; За ред. С. Д. Максименка. – К., 2003. – С. 84 – 88. – Бібліогр.: 4 назв. – В надзаг. також: Т-во психологів України.

6. Коваль М., Шуневич Б. Електронне дистанційне і комбіноване навчання у львівських вищих освітніх закладах // Педагогіка і психологія професійної освіти: Науково-методичний журнал. – 2006, № 1. –С. 199-203.

7. Кремінь В.Г. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України), 20 грудня 2000.

8. Малінко О. "Дистанційна освіта: організаційна структура, психолого-педагогічні основи, фінансування і управління." //Дир. школи, ліцею, гімназії. –2002. –№6.

9. Ніколаєнко С. "В освіті – інформаційна революція" (За матеріалами газети Дзеркало тижня)

10. Нотар Ч. Е. Дистанционное образование для развития когнитивных навыков высшего уровня // Психология обучения: Дайджест рос. и зарубеж. прессы. – 2005. –– № 9. – С. 35–37.

11. Овсянников В. И. Исследование психолого-педагогических основ дистанционного образования // Открытое образование. – 2004. – № 2. – С. 7–14.

12. Степашко В. Організаційний і психолого-педагогічний аспекти дистанційної освіти // Освіта і упр. – 2000 (2001). – Т. 4, № 1/2. – С. 141–148.
13. Ханкала А. Педагогічні взаємодії у навчанні на відстані з перспективи психології // Вісн. Акад. дистанц. освіти. – 2004. – № 2. – С. 79–84.
14. Cathy B., Beth D., Amy F. The Effects of Personality Type on Web-Based Distance Learning –// Journal of Educational Technology Systems. Volume 35, Number 4.- 2006-2007.
15. Elaine Allen, Jeff Seaman Staying the course online Education in the United States. Copyright 2008 by Sloan. All right reserved. Published in 2008. Printed in the United States of America.

12. Степашко В. Організаційний і психолого-педагогічний аспекти дистанційної освіти // Освіта і упр. – 2000 (2001). – Т. 4, № 1/2. – С. 141–148.
13. Ханкала А. Педагогічні взаємодії у навчанні на відстані з перспективи психології // Вісн. Акад. дистанц. освіти. – 2004. – № 2. – С. 79–84.
14. Cathy B., Beth D., Amy F. The Effects of Personality Type on Web-Based Distance Learning –// Journal of Educational Technology Systems. Volume 35, Number 4.- 2006-2007.
15. Elaine Allen, Jeff Seaman Staying the course online Education in the United States. Copyright 2008 by Sloan. All right reserved. Published in 2008. Printed in the United States of America.